

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Харківського національного університету імені В. Н. Міністерства освіти і науки України, м. Харків прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування на підставі прилюдного захисту дисертації «Реалізація європейських стандартів публічного управління у сфері забезпечення прав людини в Україні» за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування « 19 » серпня 2026 року.

Бабича Олександра Вікторовича 1980 року народження, громадянин України, освіта вища, в 2019 році закінчив Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

за спеціальністю Публічне управління та адміністрування головний спеціаліст відділу з питань трудових відносин Департаменту соціального захисту населення Сумської міської ради, м. Суми

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна Навчально-науковому інституті «Інститут державного управління» Міністерства освіти і науки України, м. Харків

Науковий керівник (керівники) Косенко Віктор Вікторович, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри економічної політики та менеджменту Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою. Зміст, структура та обсяг дисертації відповідають нормативним вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 6 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у наукових фахових виданнях України:

1) Бабич О. В. Перспективи працевлаштування осіб з інвалідністю в Україні. Теорія та практика державного управління. 2025. Вип. 1(80). С. 366–377.

2) Бабич О. В. Забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні. Державне будівництво. 2024. № 2(36). С. 620–634.

3) Бабич О. В. Міжнародний досвід у сфері працевлаштування осіб з інвалідністю. Теорія та практика державного управління. 2024. Вип. 2(79). С. 392–403.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Офіційний рецензент Мирна Надія Володимирівна, доцент кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат наук з державного управління, доцент оцінила роботу позитивно та висловила такі зауваження:

1. Ваги індексу інституційної безбар'єрності (0,25; 0,25; 0,20; 0,15; 0,15) наведено як задані, без експертного чи статистичного обґрунтування процедури їх визначення. Чому процедурний та економічний виміри «важать» більше за темпоральний і психологічний? Без прозорого алгоритму присвоєння ваг (експертне опитування, факторний аналіз, аналіз чутливості) підсумкове значення індексу залишає простір для суб'єктивізму й унеможливорює перевірку стійкості рейтингу до зміни ваг.

2. Пороговий тригер у 50 звернень на 100 тис. населення, при якому автоматично активуються компенсаторні механізми, потребує обґрунтування походження. Чому саме 50, а не 40 чи 70, з огляду на те, що німецький показник – 14, польський – 45, а французький – 50? Порогове значення, від якого залежить запуск дорогих управлінських дій, має спиратися на явно описану процедуру калібрування, інакше воно вразливе до довільного зсуву.

3. Композитний індекс за самою природою усереднює: регіон може отримати «прохідні» 65 балів, тоді як окрема вразлива група (особи з інвалідністю, ВПО у віддаленій громаді) лишається практично повністю виключеною. Робота виграла б від застереження про ризик маскування розподільчих нерівностей за агрегованим показником та від пропозиції дезагрегувати індекс за групами й територіями бодай на рівні методики.

4. Цільові орієнтири (індекс безбар'єрності 35 → 65, виконання судових рішень 35 % → 70 %, строк послуги 18 → 5 днів, навантаження на омбудсмена 316 (150) сформульовано чітко, але не показано моделі, що пов'язує запропоновані заходи з очікуваними величинами. Бракує бодай стислого причинно-наслідкового обґрунтування або сценарних розрахунків, які пояснювали б, чому саме такий крок дає саме такий приріст. Без цієї ланки цільові значення читаються радше як бажаний, ніж як прогнозований результат.

5. І одне методичне побажання щодо доведення задуму до впроваджуваного стану в сучасній Україні. Запропонований вимірювальний контур є радше переконливим

аналітично, але лишається на рівні моделі; а його дієвість вирішується не формулою, а прив'язкою до реального нормотворчого й бюджетного циклу. Раджу авторів доопрацювати результати у вигляді покрокової дорожньої карти впровадження – з відповідальними суб'єктами, строками, джерелами фінансування та контрольними точками, синхронізованими з фінансовим циклом Ukraine Facility, – а також окреслити юридичну базу: перелік конкретних актів (постанови КМУ, зміни до профільних законів), потрібних для легалізації індексу, порогових тригерів і санкцій. Це перетворило б концепцію на керівництво до дії.

Ці зауваження мають методичний і конструктивний характер та не ставлять під сумнів наукову новизну й практичну значущість роботи.

Офіційний рецензент Дубовик Катерина Євгенівна, доцент кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат наук з державного управління, доцент оцінила роботу позитивно та висловила такі зауваження:

1. Робота трактує перерозподіл процедурних ролей переважно як задачу нормативного оформлення (постанови, рамковий закон). Проте з позицій інституційної економіки та теорії суспільного вибору перерозподіл повноважень є перерозподілом контролю над ресурсами й інформаційними потоками, а отже — предметом стратегічної поведінки органів, які цей контроль втрачають. У тексті бракує оптики політекономії реформи: моделі виграшів і втрат ключових суб'єктів, ідентифікації ймовірних «блокувальників» і сумісних зі стимулами запобіжників (компенсаційні механізми, поетапність передачі функцій, прив'язка до зовнішнього контуру зобов'язань як дисциплінуючого чинника).

2. Ідея захищеного від звільнення «процедурного чемпіона» вирішує одну проблему й породжує іншу. Наділяючи майже 3 000 службовців особливим статусом, механізм фактично створює привілейовану категорію всередині апарату. Незрозуміло, хто й за якими критеріями їх добирає, як юридичний захист від звільнення поєднується з відповідальністю за неефективність і що заводить цій мережі з часом перетворитися на нове джерело внутрішнього вето чи ренти. Ротація раз на два роки пом'якшує, але не знімає ризику «захоплення».

3. Інструмент фінансової відповідальності (0,5 % мінімальної зарплати за день затримки) потребує уточнення суб'єкта платежу. Якщо компенсацію сплачує бюджет органу, виникає ефект «держава платить державі», що знецінює стимул; якщо особисто посадовець — постає питання правової підстави за чинним службовим і трудовим

законодавством. Без відповіді на це запитання інструмент ризикує або не змінити поведінку, або виявитися неправозастосовним.

4. Уся операційна конструкція покладається на безперебійну роботу цифрової інфраструктури («Дія», «Трембіта», HRMIS) в умовах, коли перебої електромереж і кіберзагрози є буденністю прифронтових регіонів. Автоматичне блокування рішень і 24-годинні регламенти в такому середовищі можуть із запобіжника перетворитися на джерело паралічу. Доцільно було б передбачити резервні (офлайн) процедури функціонування системи та порядок ухвалення рішень у періоди недоступності цифрових сервісів. Наведені зауваження стосуються здебільшого реалізації в кризових умовах, мають конструктивний характер і не знижують високої оцінки наукової та практичної цінності роботи.

Офіційний опонент Кравченко Мілена В'ячеславівна, професор кафедри публічного управління, адміністрування та соціальної роботи Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, доктор наук з державного управління, професор оцінила роботу позитивно та висловила такі зауваження:

1. Дисертант стверджує, що успішна реалізація моделі синхронної адаптації з діагностичним управлінням та організаційно-правового механізму залежить від координованих дій семи ключових акторів: Офісу Президента (політичне лідерство), Кабінету Міністрів (нормативне забезпечення), Верховної Ради (законодавча основа), НАДС (методологічний центр), Омбудсмена (діагностичний центр), місцевої влади (точки безпосереднього контакту з громадянами) та громадянського суспільства (незалежний моніторинг). Водночас, матриця відповідальності описує бажаний досяжний стан, а не стимули до нього: у ній немає відповіді, чому кожному акторові вигідно зробити перший крок, якщо решта учасників ще не рушила, а також не зрозуміло як координувати акторів для спільного руху, якщо покрокова інструкція швидкого старту не спрацює запланованим чином.

2. Ключовим інструментом запропонованого автором механізму є автоматичне блокування рішень органу публічної влади за відсутності процедурних гарантій. Попри раціональність такої ідеї, не зрозуміло, хто і за яким правилом кваліфікує гарантію як «наявну», і що має відбуватися з час-критичними рішеннями воєнного часу, які не можуть чекати. Без такого фільтра однаково небезпечні обидва результати: або блокується майже все, і тоді система паралізується, або майже ніщо, і запобіжник не спрацьовує, залишаючись дієвим лише на папері.

3. Вважаємо, що висунута гіпотеза «вікна можливостей» є сильним рушієм дисертаційної роботи, але автор сам у висновках визнає симетричний контрсценарій —

воєнний стан як «зручне виправдання» для консервації старих практик «з міркувань безпеки». Цей негативний сценарій у тексті розкрито слабше, ніж оптимістичний. Оскільки саме від того, який із двох сценаріїв буде реалізований залежить дієвість усіх пропозицій 3-го розділу, то варто було б закласти рівнозначність розгляду варіантів не тільки в діагностику, а й у сам управлінський дизайн.

4. Науковий конструкт 3-го розділу дослідження будується як нормативний проект: показано, якою система має бути, але не закладено способу дізнатися, чи вона такою стає в процесі реалізації. Запропоновані наукові положення набули б додаткової аргументації, якби автор запропонував вбудований контур перевірки власних гіпотез. До прикладу, у вигляді пілотного плану з контрольними групами, реперними точками «до/після» та наперед визначеними критеріями, за якими механізм визнається дієвим або підлягає перегляду. У завершеному дослідженні варто послуговуватися не логікою «спроектувати й упровадити», а «спроектувати, випробувати й скоригувати», тобто де сам управлінський дизайн містить процедуру самоперевірки та самоспростування. Варто наголосити, що висловлені зауваження мають здебільшого дискусійний та рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Вони підкреслюють актуальність дослідження та визначають напрями подальших розвідок та можливості вдосконалення обраної наукової теми.

Офіційний опонент Антонова Олена Ростиславівна, професор кафедри права та правового забезпечення авіаційної діяльності Української державної льотної академії, доктор наук з державного управління, доцент оцінила роботу позитивно та висловила такі зауваження:

1 Пропозиція покласти на інститут Уповноваженого функцію операційного «діагностичного центру» перебуває у певній суперечності з його конституційним статусом як незалежного органу парламентського контролю. Залучення цієї інституції до виконання функцій поточного адміністрування створює ризики для збереження її інституційної незалежності та може призвести до надмірного функціонального навантаження. Крім того, такий підхід не повною мірою узгоджується із заявленою метою дослідження, яка полягає у зменшенні навантаження на Уповноваженого. У зв'язку з цим автору доцільно чіткіше розмежувати діагностичну (сигнальну) та виконавчу функції, залишивши реалізацію останньої за відповідними органами державної влади. Також раджу застосовувати термінологію, яка відповідає законодавству. Тому краще у дослідженні розмежувати не діагностичні, а контрольні повноваження Уповноваженого та повноваження органів виконавчої влади щодо усунення виявлених порушень.

2. Два ключові інструменти запропонованого механізму – блокування рішень за

відсутності належних процедурних гарантій та покладення фінансової відповідальності на відповідний орган – потребують більш повного нормативно-правового обґрунтування. У роботі не показано, на підставі яких положень чинного законодавства зазначені інструменти можуть бути запроваджені без виникнення правових колізій. Також потребує додаткового висвітлення питання їх узгодженості з процесуальними гарантіями захисту прав та законних інтересів відповідного органу, зокрема щодо можливості оскарження таких рішень. З огляду на правозахисну спрямованість дослідження належне нормативне обґрунтування запропонованих механізмів є не другорядним аспектом, а однією з ключових умов їх правомірності та практичної реалізації.

3. Порівняння показників навантаження на Уповноваженого та відповідний інститут у Німеччині є показовим, однак потребує більш вираженого обґрунтування з огляду на відмінності у правовому статусі, обсязі повноважень, предметі компетенції та організаційній моделі діяльності цих інституцій. За таких умов виявлений кількісний розрив не може однозначно свідчити про недоступність правосуддя чи неефективність національного механізму захисту прав людини, оскільки значною мірою він може бути зумовлений ширшим колом повноважень українського омбудсмена. У зв'язку з цим доцільно доповнити наведений порівняльний аналіз застереженням щодо обмеженого зіставлення відповідних показників, що дозволить уникнути надмірного узагальнення та забезпечить більшу об'єктивність зроблених висновків.

4. Запропонована автором типологія восьми дисфункцій (процедурний нігілізм, кадрова деградація, цифрова імітація, часова безвідповідальність, корупційна стійкість, відомча автономія, громадянська пасивність, міжвідомчі бар'єри) є змістовною та сприяє систематизації основних проблем функціонування механізму захисту прав людини. Водночас окремі категорії потребують чіткішого розмежування, оскільки між ними простежується певне змістове дублювання. Зокрема, «цифрова імітація» може розглядатися як один із проявів «процедурного нігілізму», а «відомча автономія» та «міжвідомчі бар'єри» значною мірою характеризують взаємопов'язані аспекти одного явища. Доцільним видається уточнення критеріїв віднесення окремих проявів до відповідних видів дисфункцій, що забезпечить більшу узгодженість запропонованої класифікації, підвищить точність визначення заходів реагування та мінімізує ризик подвійного врахування однієї й тієї самої проблеми.

Наведені зауваження мають дискусійний характер і жодною мірою не знижують високої правозахисної та наукової цінності дослідження.

Результати відкритого голосування:

"За" _5_ членів ради,

"Проти" __0__ членів ради,

"Утримались" __0__ членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Бабичу Олександру Вікторовичу

ступінь доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої

ради _____

(підпис)

Володимир БУЛЬБА